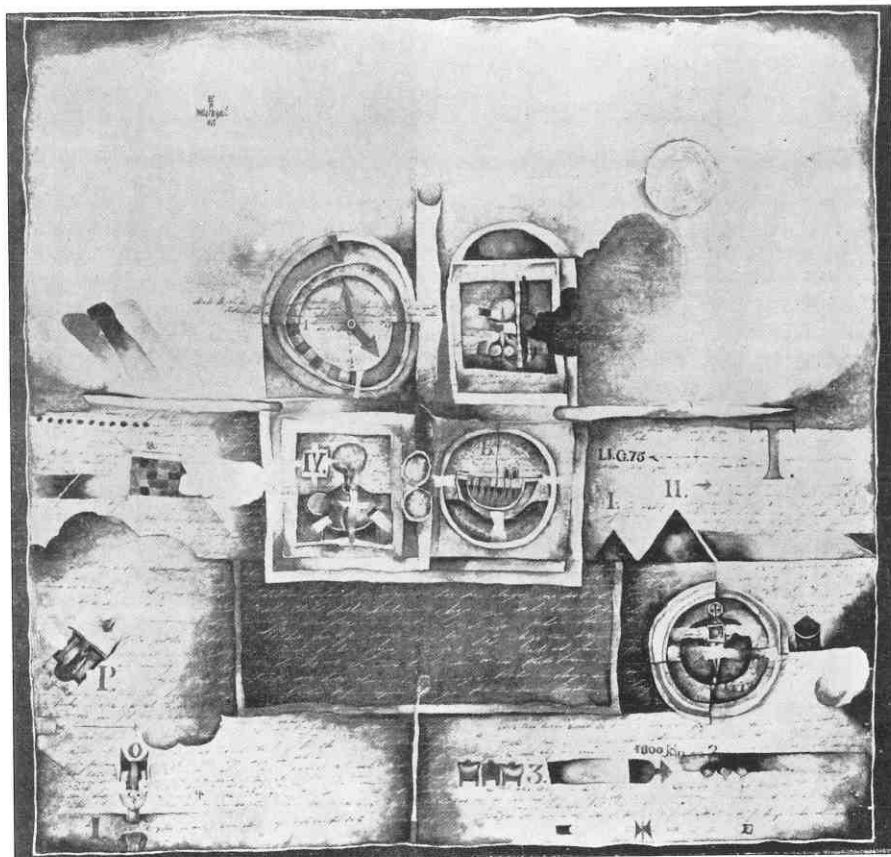

166

matko trebotić

galerija umjetnina
split
11—29. VI 1975.

duško kečkemet

Na manjoj samostalnoj izložbi prije četiri godine i s jednim triptihom na skupnoj izložbi prošle godine (obje u Splitu) pobudio je pažnju javnosti. Ali na prvoj još nije bio oblikovao cjelovit likovni izraz, a samo jedan rad na drugoj izložbi nije mogao biti dovoljna garancija da je posrijedi samosvojno i proćučeno likovno djelo, a ne možda povodenje za pomodnošću i određenom vještom likovnom spekulacijom arhitekta-slikara.

Dvadeset i četiri zrela, cjelovita i individualno obojena rada izložena na samostalnoj izložbi u splitskoj Galeriji umjetnina potvrđuju nesumnjivog umjetnika: slikara, ali ujedno i pjesnika i alkemičara sadržajâ, ugođajâ, simbolâ i tradicijâ. Sve su to nevelike, ali minucioznom minijatorskom tehnikom izvedene slike acrilom na platnu, kva-

dratnih formata od 20 × 20 do 50 × 50 cm, nastale u razmjerno kratkom vremenu od godine dana (1974—1975).

Trebotićeve slike na prvi pogled asociraju tradicionalne naše ikone na drvu, ali donekle i slike suvremenih naših (pomodnih) naivaca. Stoga im i prilazimo najprije oprezno, tražeći u njima intelektualni slikarov poticaj. S vremenom nestaju u našem dodiru s njima te intelektualističke bojazni, pa se prepuštamo njihovoj naivi kao nužnosti, kao likovnom izrazu, kao načinu stvaranja, kao stilu napokon. Trebotić nije krenuo od akademskog poštivanja slikarskih tehnika, od fasciniranih principa rada impresionistâ, od likovne konkretnosti Cézannea, od traženja čiste likovnosti nefigurativaca i apstraktnih slikara. On, gotovo samouk

(izobrazbom arhitekt), nije bio sputan ni zanatom ni profesionalnim zasadama. On ni nije krenuo u slikarsku, u umjetničku, avanturu od osnova slikarskih tehnika, nego od sadržajâ, koji u početku možda uvijek nisu ni bili izrazito slikarski, nego jednako povijesni, arhitektonski, poetični, filozofski i sl.

Njegovo slikarstvo nije u prvom redu traženje sklada, nego traženje sadržaja. Simbolična je izložena slika »Razapet«: umjetnik kao da je razapet između želje za ljepotom i želje za spoznajom. Djelo je rezultat te borbe u Trebotićevu slikarstvu. Harmonija, jasnoća, preglednost i klasični ritam kao da popuštaju u njegovu radu pred radoznalošću, traženjem, uranjanjem u dubinu i u širinu, pred spontanom i u čovjeku duboko ukorijenjenom

naivom. Pomišljamo pri tom na Ruskinovu teoriju, iznesenu na pragu ove naše tehničke ere koja je okružena kompjutorskom nepogrešivošću i bezosjećajnošću, da djelo nije umjetničko nema li u sebi i određene nesavršenosti, jer je inače rađeno tek vještinom, a bez intuicije. Koja je to sadržajna komponenta u Trebotićevu slikarstvu, koja kao da neprestano prijete onoj drugoj »čisto likovnoj«? Istraživanje sebe, istraživanje svijeta u kojemu živi i istraživanje prošlosti, svoje i ovoga našega svijeta. Prisutnost prošlosti četvrta je dimenzija toga slikarstva (koja ne postoji u suvremenih nefigurativaca). To je specifična tradicija, viđena i doživljena iz slikarova osobnog stajališta. Lokalna tradicija njegove male ribarske Milne na otoku Braču i kozmopolitska tradicija pomorstva što povezuje sve kontinente i narode svijeta.

Ta naglašena veza s tradicijom asocira na Trebotićevim lazurnim slikama prevladavajućeg zlatnog tonaliteta stare ikone.

I naglašena simbolika tradicionalni je element na njegovim slikama. Trebotić obnavlja staru, ali na njoj stvara i svoju osobenu novu simboliku. I religija je tradicionalni doprinos njegovu svijetu, zacijelo više nego spoznajni.

Trebotićev način rada ima u sebi nešto od čarobnjačke mistike i zanosa starih alkemičara. Te su male slike ispunjene bezbrojem nerazumljivih zapisa, brojeva, formula, skica, mjerila i sl. One su nastajale kao što pjesma nastaje: oko osnovne ideje, oko početnog motiva ili zapisa prepleće se i opisno gradi čitava slika. To je u biti »gradnja na jednu temu«, sa svim oznakama improvizacije kao metode stvaranja. Autor i ne krije taj svoj »proces gradnje«, nego ga čak vizuelno naglašava nabačenim (ugodajnim) pismom u kojemu znakovi riječi dobivaju drugo značenje (poput grčkih zapisa na starim ikonama — ali s njihovom tradicionalnom, a ne više sadržajnom komponentom).

Treba spomenuti i erotiku u Trebotićevu slikarstvu. Ona nije hedonistička (kao kod pola stoljeća ranijega bračkog Nazora), nego je uvijek na pragu smrti, kao u tekstovnim, glazbenim, kazališnim ili likovnim djelima srednjovjekovnih majstora.

Arhitektonika slikâ arhitekta i slikara Matka Trebotića važan je likovni element u njegovim radovima. To su centralne gradnje — poput starohrvatskih crkvice tlocrta grčkoga križa. On povećava i umnožava središnji mali kvadrat u veći što ga obuhvaća, ili ga dijeli u četiri manja, koji se opet nalaze u jednom većem, i tako dalje. To podsjeća na praiskonsko umnožavanje osnovnih organskih ćelija, ili na rast kocaka anorganskih kristala.

Taj rast slike povezan je i s rastom njezina sadržaja: od poznatog, intimnog, svakodnevnog, današnjeg, »mog« i »našeg«, ide u šire, nepoznatije, iznenadnije, avanturističkije, u oceane i u kozmos — koji posljednji nestaju pod sva četiri naslikana okvira slike, kojima kao da je slikar htio obuhvatiti i bar donekle sapeti i disciplinirati tako mnoge i tako široke ideje i sadržaje, kojima prijete opasnost da se centrifugalno raspu u beskraj svesti, izvan čovjekova domašaja.

»pittura su tavola«

izložba

u trstu

kruno prijatelj

Nakon izložbe slika, crteža i grafika iz Settecenta iz zbirke Umjetničko-povijesnog muzeja u Trstu (»Civici Musei di Storia ed Arte«), priređene god. 1972, na kojoj su prikazani radovi istaknutih slikara 18. st. od Piazzette do Tiepola, od Marcoule do Marieschija, od Grassija do Lazarinija, od Kremsera Schmidta i Angelike Kaufmann do friulanskog slikara G. B. Bisona, koji su, prije gotovo nepoznati i skriveni u skladištima muzeja, restauratorskim zahvatima vraćeni originalnoj ljepoti (o kojoj sam izložbi pisao u časopisu *Mogućnosti*, 1973, br. 1), isti je muzej priredio 1975. drugu izložbu ove serije pod naslovom »Pittura su tavola dalle collezioni dei Civici Musei di Storia ed Arte di Trieste«, što bih radije preveo sa »Sli-